

Микола Литвин

ІСТОРИК УКРАЇНСЬКИХ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ: ОЛЕКСАНДРОВІ КОЛЯНЧУКУ – 80

Пам'ять про драматичне минуле, боротьбу за державність і соборність українських земель у ХХ ст. стала невід'ємною частиною життя Олександра Колянчука, який розпочав свою професійну діяльність як агроном і талановитий педагог, а завершує як знаний історик новітньої доби України і Польщі.

Народився майбутній вчений 2 квітня 1932 р. в сім'ї Миколи та Анастасії (з роду Пашук) у с. Вілька Тарнівська на Холмщині¹, яке зазнало масової депортації на схід у період Першої світової війни (1915). “Прийшов я на світ, – згадував О. Колянчук, – коли діди мої з батьками встигли поставити нову хату та господарські будинки по повороті з майже чотирилітнього вигнання у 1915 році, яке називалося чомусь біженством. З часів перебування в районі Тули і Самари привезли багато споминів... Повернувши до рідного села, спільними зусиллями побудували землянки: зі 150 садіб залишилася лише одна хата мого дядька Петра Дармороста... Діди мої і мама займалися працею на 12-гектарному господарстві. Батько, маючи за собою службу в рядах польського війська, перебування у більшовицькому полоні та короткотривалий перевишкіл на офіцера війська майбутньої Польської радянської соціалістичної республіки, в “нагороду” брав участь у руйнуванні військового православного собору у Холмі, щоб, як пояснювали офіцери, русини, їдучи до Холма на торги, не нагадували дітям про руське минуле Холмщини. (Згодом у Велику суботу 1921 року підірвано церкву св. Кирила і Мефодія на Даниловій Горі). Повернувши з війська, батько займався торгівлею у сільській лавці, якій присвоїли назву “Бджола”². У своїх наукових студіях і публічних виступах учений завжди згадує, що цей праукраїнський терен був державотворчим ядром Галицько-Волинського князівства; у Холмі народився визначний історик України і будівничий Української Народної Республіки Михайло Грушевський, тут у роки Другої світової війни працювали талановиті науковці – літературознавець і богослов Іван Огієнко, історик Мирон Кордуба та інші. З цього краю бере свій родовід родина Крип'якевичів – літератор і богослов отець Петро Крип'якевич, історик Іван Крип'якевич, хімік зі світовим іменем Богдан Крип'якевич.

¹ *Литвин М.* Колянчук О. М. /М. Литвин // Українські історики ХХ століття. Біобібліографічний довідник. – Київ; Львів, 2003. – Вип. 2. – Ч. 1. – С. 143.

² Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х років: У 3 т. / [відп. ред. Ю. Сливка, упор. Ю. Сливка, М. Литвин, К. Науменко та ін.]. – Львів, 2002. – Т. 3. – С. 310.

Восени 1941 р. батько відправив юного Олесе на навчання в щойно відкриту сільську початкову школу, яку німецька адміністрація закрила через два роки у зв'язку з загостренням військово-політичного протистояння між місцевими українцями та поляками. Як відомо, каталізатором цього процесу стали масові польські акції нищення православних церков у 1938 р. і збройні дії польського підпілля на півдні Холмщини у 1943 р., а також відплатні дії нечисленного підпілля Української повстанської армії³.

Наприкінці 1944 – на початку 1945 рр. майже половина зі 130 сімей села була депортована в УРСР. Колянчукам вдалося уникнути переселення.

Завершив початкову освіту хлопець вже після війни, склавши навесні 1947 р. екзамени у с. Став неподалік Холма. А вже в ході військово-політичної операції “Вісла” у липні цього ж року родину разом з іншими односельцями депортовано на північ Польщі, звідки виселено німців. Колянчуки оселилися у с. Добрий Пасленського повіту на Ольштинщині⁴.

Восени юнак вступив до Аграрної гімназії в Пасленку, яку невдовзі перевели до Королева й перейменували в технікум. О. Колянчука як випускника-відмінника 1951 р. скеровано до Сільськогосподарської вищої школи в Ольштині, де він 1956 р. здобув диплом майстра-інженера аграрія.

Працював О. Колянчук на адміністративних і педагогічних посадах у аграрно-промисловому комплексі: Ольштинському воєводському об'єднанні молочних кооперативів (1957–1960), відділі освіти Ольштинського воєводського комітету Об'єднаної народної партії (1960–1964), президії Ольштинської воєводської національної ради (1964–1974). Згодом О. Колянчука призначають заступником директора Воєводського центру аграрного прогресу (м. Бенс), а з 1985 р. директором Воєводського центру аграрного розвитку (м. Серадз). Тоді ж О. Колянчук переселяється з Ольштина до Здунської Волі. У 1983 р. його обирають до Ради освіти при Міністерстві рільництва, призначають членом, а невдовзі й головою редакційного комітету “Регіонального аграрного інформатора”, який узагальнював діяльність аграрного сектора п'яти воєводств – Серадського, Лодзького, Пйотрківського, Скерновицького і Плоцького. Опублікував десятки аналітичних та методичних статей у часописах “Nowe Rolnictwo”, “Głos Olczyński”, “Służba Rolna”, “Biuletyn Pedagogiczny Oświaty Rolniczej”. Брав участь у просвітницькій діяльності Товариства всесвітнього знання, Асоціації інженерів і техніків рільництва, Головної технічної організації.

У часи політичної відлиги, яка розпочалася наприкінці 50-х років, вступає до новоствореного Українського суспільно-культурного товариства (нині – Об'єднання українців у Польщі), багато друкується в його органах – тижневику “Наше слово”, щорічниках “Український календар”, “Український альманах”, готує культурно-освітні передачі українською мовою на Польському радіо.

Наприкінці 80-х – на початку 90-х років, після краху тоталітарних режимів у ПНР і СРСР, О. Колянчук легалізує свої історико-краєзнавчі уподобання, досліджує добу УНР, аналізує діяльність петлюрівської військово-політичної еміграції

³ Див.: *Горний М.* Трагедія українських сіл Холмщини 1943–1945 рр. / М. Горний – Львів, 2007. – 304 с.

⁴ Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х років. – С. 310–312.

в міжвоєнній Польщі, активно листується з відомими діячами культури, письменниками і науковцями України, часто відвідує львівські бібліотеки, архіви, наукові й культурно-освітні установи, продовжує готувати україномовні радіопередачі.

Після переїзду до Перемишля у 1994 р. зав'язує творчі контакти з місцевими краєзнавцями М. Новосадом, Б. Гуком, М. Козаком, В. Пилиповичем, О. Попович та іншими, допомагає варшавському колезі Р. Шагалі збирати матеріал до книжки про українців Варшави, регулярно виступає з бесідами перед педагогами й учнями новоствореного українського лицю ім. М. Шашкевича у Перемишлі. Спілкується з відомим польським україністом, директором Південно-Східного інституту у Перемишлі доктором С. Стемпенем, а 22 січня 1998 р. його обирають заступником голови правління цього недержавного українознавчого інституту, в якому стажувалося чимало молодих науковців з Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Інституту історії України НАН України, Львівського, Київського і Прикарпатського національних університетів. Учений бере участь в організації наукових конференцій, упорядкуванні історичних збірників, комплектуванні українознавчої бібліотеки Південно-Східного інституту, яку вважають однією з кращих у Польщі.

У 2000 р. О. Колянчук блискуче захистив на спецраді з історичних дисциплін у НУ “Львівська політехніка” кандидатську дисертацію “Українська військова еміграція у Польщі 1920–1939 рр.” (спеціальність 20.02.22 – військова історія; наук. керівник М. Литвин). Загалом у науковому доробку О. Колянчука в галузі новітньої історії України і Польщі вісім книг і приблизно сто статей. Надзвичайно цінними і справді науково піонерськими є його монографії про Українські визвольні змагання першої чверті ХХ ст., насамперед про державно-політичних діячів і військовиків доби УНР, українську військову еміграцію у міжвоєнній Європі, проблеми вшанування пам'яті діячів української історії та культури на території Польщі: “Незабутні могили” (Львів, 1993), “Генералітет Українських визвольних змагань. Біограми генералів та адміралів українських військових формацій першої половини ХХ століття” (співавтори М. Литвин, К. Науменко; Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1995), “Internowane żołnierze Armii UNR w Kaliczy 1920–1939” (Каліш; Перемишль; Львів, 2000), “Українська військова еміграція у Польщі 1920–1933” (Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2000), “Сmentarz Prawosławny na Woli w Warszawie. Groby ukraińskie. Przewodnik” (співавтор Р. Шагала; Варшава, 2002), “Увічнення нескорених. Українські військові мемуари 20–30-х років ХХ ст. у Польщі” (Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2003), “Umarli, aby zmartwychwstała Ukraina / Померли, щоб воскресла Україна” (Перемишль, 2007), “Nekropolie i groby ukraińskich walk niepodległościowych w latach 1917–1921” (Перемишль, 2003), “Ukraińscy generałowie w Polsce. Emigranci polityczni w latach 1920–1939” (Перемишль, 2009). Погоджуємося з думкою доктора С. Стемпня про те, що О. Колянчук є “одним із найвидатніших польських знавців українських визвольних змагань 1917–1920 рр., а також долі української політичної еміграції у міжвоєнні роки”⁵. Зрештою, студії перемиського дослідника схвально оцінювали

⁵ *Стемпень С.* Людина, яка попри перешкоди стала істориком / *С. Стемпень* // Наше слово. – 2012. – 1 квітня.

не лише польські, а й українські науковці Я. Ісаєвич, Я. Дашкевич, О. Рубльов, В. Верстюк, Р. Пиріг, І. Патер та інші.

Вчений успішно поєднує наукову діяльність із громадською. Як активіст Об'єднання українців у Польщі організовує наукові конференції і круглі столи, присвячені Українській національно-демократичній революції 1917–1921 рр., зокрема річницям проголошення УНР і ЗУНР, польсько-українському військовому союзу 1920 р. О. Колянчук разом із молодшими однодумцями Р. Дроздом, Г. Купріяновичем, Ю. Гаврилюком у 2004 р. створив Українське історичне товариство в Польщі, а також Товариство опіки над могилами українських вояків у Люблині. Завдяки його ініціативі та підтримці обласної влади Львівщини, суспільно-культурного товариства “Надсяння” (голова В. Середа) відновлюються військові меморіали та окремі поховання урядовців і вояків Армії УНР у Люблині, Каліші, Варшаві, Тарнові, Кракові, Ланцуті, Перемишлі та інших місцевостях. Вказані проблеми науковець неодноразово актуалізував на зустрічах із президентами і прем'єр-міністрами України у Посольстві України у Варшаві. Спільно з дружиною Лідією і сином Ярославом (обоє знані офтальмологи) О. Колянчук є також членом Українського лікарського товариства, меценатом низки видань українських книг, реставрації українських церков у Перемишлі та інших містах Польщі. За активну суспільно-корисну діяльність Президент України В. Ющенко нагородив О. Колянчука орденом “За заслуги” III ступеня, а голова Львівської обласної ради О. Панькевич Грамотою та іменним годинником.

Колеги вченого в Польщі та Україні завжди відзначають його загальну ерудицію, тактовність, розсудливість, оптимізм і невичерпну енергію. У студіях О. Колянчука немає зайвого теоретизування, натомість їм притаманні наукова об'єктивність та достовірність, інформаційна новизна, міждисциплінарний підхід. Як відомо, вчений є не лише фаховим літописцем військово-політичної історії УНР, але й пошановувачем мистецької спадщини наддніпрянських політемігрантів (зокрема М. Добряка, з яким тривалий час товаришував). У свої вісімдесят років наш талановитий колега і друг перебуває у науковому пошуку і залишається відданим охоронцем української історії та культури, загалом демократичних суспільних ідеалів.

**БІБЛІОГРАФІЯ ІСТОРИЧНИХ ПРАЦЬ
ОЛЕКСАНДРА КОЛЯНЧУКА**

- Trudne problemy reformy szkolnej // *Gazeta Chłopska Poznań*. – 1961. – Nr. 26.
- Вклад українців в загосподарювання Вармії і Мазур // *Український календар*. – Варшава, 1965. – С. 57–59.
- Дослідник штучних супутників землі (Л. Баран) // *Український календар*. – 1966. – С. 291–292.
- Радіопередачі українською мовою в ПНР // *Український календар*. – 1966. – С. 74–76.
- Душею із рідним народом (проф. Л. Гец) // *Жовтень*. – Львів, 1967. – Ч. 12. – С. 151–153.
- Кузня сіячів українського слова // *Український календар*. – 1967. – С. 329–330.
- На сторожі рідного слова (Геофіль Щерба) // *Український календар*. – 1967. – С. 332.
- Подвійний ювілей українських радіопередач в Ольштині // *Наша культура*. – 1968. – Ч. 4. – С. 5–6.
- Українці в молодіжних організаціях Ольштинщини // *Український календар*. – 1968.
- Архітектори // *Український календар*. – 1970. – С. 53–54.
- Вчителі української мови // *Український календар*. – 1970. – С. 73–74.
- Господарі Ольштинщини // *Український календар*. – 1970. – С. 43–45.
- Працівники науки // *Український календар*. – 1970. – С. 82–83.
- Тваринники Ольштинщини // *Український календар*. – 1971. – С. 124–126.
- Актуальні проблеми польського рільництва // *Український календар*. – 1974. – С. 344–348.
- Вклад українського населення в загосподарювання Ольштинщини // *Український календар*. – 1974. – С. 84–89.
- Хлібороб-суспільник (кавалер ордена *Virtuti Militari*) // *Український календар*. – 1980. – С. 233–234.
- Проблеми рільництва на ХХІ Конгресі польських техніків // *Наше слово*. – Варшава, 1987. – Ч. 23. – С. 2.
- Людина – основний фактор поступу // *Наше слово*. – 1988. – Ч. 2. – С. 2.
- Слідами інтернованих в Польщі вояків Армії УНР // *Наше слово*. – Варшава, 1991. – Nr 49, 50, 51; 1992. – № 1.
- Українські вчителі на серадзкій землі // *Наше слово*. – 1992. – № 36.
- Український військовий цвинтар в Щипйорні // *Наше слово*. – 1992. – Ч. 43; Ч. 44.
- Носії освіти // *Перемиські дзвони*. – 1992. – Ч. 9.
- Про що пишуть інші // *Перемиські дзвони*. – 1992. – Ч. 10–12. – С. 29–30.
- Замостя і українці // *Наше слово*. – 1993. – Ч. 26.
- Козацька сила ще не вмерла // *Армія України*. – 1993. – № 63; № 64.
- Незабуті могили. – Львів, 1993. – 48 с.
- Професор Іван Фещенко-Чопівський // *Між сусідами*. – Краків, 1993. – С. 97–100.

- Хрести на чужій землі // Літопис Червоної Калини. – 1993. – Ч. 1/2.
- Взаємопроникання культур // Перемиські дзвони. – 1994. – № 1(15). – С. 15–17; № 3(17). – С. 15–17.
- Із світового лікарського форуму в Дніпропетровську // Наше слово. – 1994. – № 43.
- Інтерновані і полонені українці в Пикуличах // Перемиські дзвони. – 1994. – № 2(16). – С. 2–5.
- На берегах Слави // Гомін. – Варшава, 1994. – № 11.
- Польсько-український господарчий форум // Наше слово. – 1994. – № 52.
- Українці в Ланцюцькому таборі // Перемиські дзвони. – 1994. – № 2(16). – С. 7–9.
- Генералітет українських визвольних змагань. Біограми генералів та адміралів українських військових формацій першої половини ХХ століття. – Львів, 1995. – 288 с. [співавт. М. Литвин, К. Науменко].
- Дні бандурної музики у Перемишлі // Благовість. – 1995. – Ч. 2. – С. 6.
- Тирс Венгринович. Запис рідного в мініюрі // Наше слово. – 1995. – № 1.
- Українці в таборах Перемишля (1918–1921) // Пам'ятки України. – Київ, 1995. – № 3. – С. 112–117.
- Generałowie Ukraińskiej Republiki Ludowej internowani w Polsce // Biuletyn Informacyjny. – 1995. – Nr 1. – S. 58–63.
- Internowani żołnierze armii UNR w Kaliszu 1920–1939. – Kalisz; Przemyśl; Lwów, 1995.
- 70-ліття Українського військово-історичного товариства в Польщі // Наше слово. – 1996. – № 16.
- Вчителі-українці в Центральній Польщі // Слово педагога. – 1996. – № 2–4. – С. 4–5.
- Генерали УНР інтерновані в Польщі // Наше слово. – 1996. – № 32–37.
- До 80-ліття Збройних Сил України // Наше слово. – 1996. – № 46, 47.
- Українські військові некрополії у Польщі // Український альманах. – Варшава, 1996. – С. 369–373.
- Українці в таборах Перемишля (1918–1921) // Перемишль і Перемиська земля протягом віків. – Перемишль; Львів, 1996. – С. 177–194.
- Ukraińskie wojskowe nekropolie i groby wojskowe w Polsce (1918–1939) // Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze. – 1996. – Nr 3. – S. 323–340.
- Żołnierze armii Ukraińskiej Republiki Ludowej internowani w Kaliszu (1920–1939) // Aesculapis-serwis informacyjny lekarzy wojska liskiego. – Kalisz, 1996. – Nr 46. – S. 8–10; Nr 47. – S. 16–20.
- Громадянин УНР – художник Михайло Добряк // Український альманах. – 1997. – С. 102–103.
- До 80-річчя утворення Збройних Сил України // Перемиські дзвони. – 1997. – № 2(25). – С. 24–25; 1998. – № 1(26). – С. 5.
- До 80-річчя утворення Збройних Сил УНР // Церковний календар. – Сянік, 1997. – С. 138–150.
- Православні в Каліші // Церковний календар. – Сянік, 1997. – С. 151–167.
- Син Підляської землі проф. Євген Перфецький // Над Бугом і Нарвою. – 1997. – № 3/4. – С. 41.

- Український військовий цвинтар у Щипіорні // Український альманах. – 1997. – С. 370–374.
- XI-Festiwal kultury ukraińskiej w Przemyśl // Przemyski Informator Kulturalny. – Przemyśl, 1997. – Nr 3.
- XV Festiwal Kultury Ukraińskiej // Przemyski Informator Kulturalny. – 1997. – Nr 3–4. – S. 30–31.
- Żołnierze armii Ukraińskiej Republiki Ludowej internowani w Polsce (1920–1924) // Polska i Ukraina. Sojusz 1920 r. i jego następstwa. – Toruń, 1997. – С. 273–307.
- Ліквідація ворога Народної Польщі чи етнічна чистка // У пошуках правди. – Перемишль, 1998. – С. 64–78.
- Православні офіцери на командних посадах в УГА 1918–1919 // Церковний календар. – Сянік, 1998. – С. 219–235.
- Шлях армії УНР у Польщу // Наше Слово. – 1998. – № 10–13, 16, 17.
- Generałowie Polscy w armii URL 1917–1920 // Zeszyty Historyczne. Instytut Literacki. – Paryż, 1998. – S. 22–26.
- Generałowie Ukraińskiej Republiki Ludowej internowani w Polsce // Zeszyty Historyczne. Instytut Literacki. – Paryż, 1998. – S. 27–30.
- Z dziejów polsko-ukraińskiej współpracy wojskowej // Wojsko i wychowanie. – Warszawa, 1998. – Nr. 6. – S. 74–81.
- [Рец. на]: Литвин М. Українсько-польська війна 1918–1919. – Львів, 1998 // Biuletyn PWIN w Przemyślu. – Przemyśl, 1998. – Nr 4. – S. 223–224.
- Ілля Сапіга // Церковний календар. – 1999. – С. 212–213.
- Перша у Польщі українська військова некрополія в Пикуличах // Український альманах. – 1999. – С. 180–185.
- Симон Петлюра і українсько-польські відносини. Армія УНР у польських таборах (1920–1924 рр.) // Інформаційний бюлетень Української Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Парижі. – 1999. – Ч. 62. – С. 22–30.
- Скульптор Василь Войтович // Український альманах. – 1999. – С. 356.
- Табори інтернованої армії УНР у Ченстохові та Пйотркові Трибунальському // Четвертий міжнародний конгрес українців (Одеса, 26–29 серпня 1999 р.). Доповіді та повідомлення. Історія. – Одеса; Київ; Львів, 1999. – Ч. II: XX століття. – С. 297–298.
- Українські військові некрополі та могили у Польщі // Наше слово. – 1999. – № 9–12.
- Potocki R. Idea restytucji Ukraińskiej Republiki Ludowej (1920–1939). – Lublin, 1999 // Biuletyn PWIN. – 1999. – Nr 5. – S. 230–234.
- Sojusznicze siły zbrojne URL w Polsce (organizacja, wspólna walka, internowanie) // Dzieje Podkarpacia. – Krosno, 1999. – T. 3. – S. 113–123.
- Wzajemne relacje Polski i Ukraińskiej Republiki Ludowej // Ukraina–Polska. Kultura–wartości–zmagania duchowe. – Koszalin, 1999. – S. 75–103.
- [Рец. на]: Karpus Z. Wschodni sojusznicy Polski w wojnie 1920 r. – Toruń, 1999 // Biuletyn PWIN. – 1999. – Nr 5. – S. 224–229.
- Пилип Пилипчук (1869–1940). Прем'єр-міністр екзильного уряду УНР // Холмський вісник. – 2000. – № 2/3. – С. 14–15.

- Сидоренко Н. “Задоротяне життя” українських часописів на чужині (1919–1924). – Київ, 2000 // *Biuletyn Ukrainoznawczy*. – 2000. – № 6. – S. 251–258.
- Угода Пилсудський–Петлюра по 80 роках // *Наше слово*. – 2000. – № 24. – С. 9.
- Українська військова еміграція в Польщі 1920–1939 рр. // *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. – Львів, 2000. – Вип. 7: Збірник на пошану професора Юрія Сливки. – С. 372–376.
- Українська військова еміграція у Польщі (1920–1939). Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. – Львів, 2000. – 20 с.
- Українська військова еміграція у Польщі 1920–1939. – Львів, 2000. – 274 с.
- Унерівські біографії. Визначні постаті Української Народної Республіки в історії Підляшшя і Холмщини // *Над Бугом і Нарвою*. – 2000. – № 1–2 (47–48). – С. 36–39; № 4. – С. 31–32.
- Droga władz Ukraińskiej Republiki Ludowej do Polski (1917–1920) // Tożsamość i partnerstwo. Studia z dziejów najbliższego sąsiedztwa / [red. M. Zymomrja]. – Koszalin; Kirowohrad, 2000. – S. 49–56.*
- [Рец. на]: Павленко М. Українські військовополонені й інтерновані у таборах Польщі, Чехословаччини та Румунії: ставлення влади і умов перебування (1919–1924 рр.). – Київ 1999 // *Biuletyn Ukrainoznawczy*. – 2000. – № 6. – S. 243–251.
- Генерал хор. Борис Палій-Неїло – керівник іконописної майстерні “Відродження” у Перемишлі // *Пермиські дзвони*. – 2001. – № 1. – С. 21.
- Українці у Польщі та проблеми збереження їх національної тотожності // *Кордони єднання. Проблеми міжетнічних відносин у Карпатському євро регіоні*. – Ужгород, 2001. – С. 27–36.
- Kształtowanie się korpusu generalskiego Sił Zbrojnych Ukraińskiej Republiki Ludowej w latach 1917–1920 // Biuletyn Ukrainoznawczy PWIN w Przemyślu. – 2001. – Nr 7. – S. 57–67.*
- Kto jest pochowany na Kozackiej Mogile w Aleksandrowie Kujawskim // Polski Żołnierz Prawosławny. – 2001. – Nr 1(26). – S. 14–16.*
- Душпастирство в армії Української Народної Республіки інтернованої в Польщі // *Церковний календар*. – Сянік, 2002. – С. 150–161.
- Приреченими на асиміляцію // *Холмський вісник*. – 2002. – № 1(5). – С. 17.
- Спомини про рідне село // *Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади*. Зб. наук. праць. У 3-х т. – Львів, 2002. – Т. 3: Спогади. – С. 310–313.
- Тирс Венгринович (21.09.1924–23.05.2002) // *Наше слово*. – 2002. – № 41.
- Українські некрополі в Каліші // *Наше слово*. – 2002. – № 25, 26, 27.
- Українці у Кракові // *Іван Феценко-Чопівський. Матеріали конференції 27–28 вересня 2002 р.* – Львів, 2002. – С. 66–71.
- Aktywność społeczna przedstawicieli ukraińskiego korpusu generalskiego i wyższych oficerów sił zbrojnych URL na emigracji w Polsce (1920–1939) // Biuletyn Ukrainoznawczy PWIN w Przemyślu. – 2002. – Nr 8. – S. 85–104.*
- Smentarz Prawosławny na Woli w Warszawie. Groby ukraińskie. Przewodnik*. – Warszawa, 2002. – 132 s. [співавт. R. Szagała].
- Generałowie Ukraińskiej Republiki Ludowej związani z Przemyślem w latach Drugiej Rzeczypospolitej // Studia Przemyskie. – 2002. – T. 2. – S. 195–202.*

- Ланцут. Український військовий меморіал. – Перемишль, 2003 – 12 с.
- Лікарська естафета поколінь // Лікарський збірник. Нова серія. – Львів; Чикаго, 2003. – Т. 12. – С. 635–637.
- Могили українських вояків у Вдовицях // Наше слово. – 2003. – № 23, 24.
- Отаман “Орел” // Український альманах. – 2003. – С. 256–258.
- Пикуличі. Український військовий меморіал. – Перемишль, 2003. – 12 с.
- Полковник Михайло Кос // Український альманах. – 2003. – С. 254–256.
- Поховані в Ланцеті // Наше слово. – 2003. – № 19, 20, 21.
- Професор Ераст-Орест Константинович // Український альманах. – 2003. – С. 365–367.
- Симон Петлюра і українсько-польські відносини // Рідна мова. – 2003. – № 3. – С. 47–57.
- Увічнення нескорених. Українські військові меморіали 20–30-х років ХХ ст. у Польщі. – Львів, 2003. – 244 с.
- Український військовий цвинтар у Щипіорні // Наше слово. – 2003. – № 28, 29.
- Łańcut. Ukraiński Cmentarz Wojskowy. – Przemyśl, 2003. – 12 s.
- Nekropolie i groby ukraińskich walk niepodległościowych w latach 1917–1921. – Przemyśl, 2003. – 328 s.
- Pikulice. Ukraiński Cmentarz Wojenny. – Przemyśl, 2003. – 12 s.
- Symon Petlura inicjator powołania duszpasterstwa w armii URL // Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze. – 2004. – Nr 17–18. – S. 314–326.
- [Рец. на]: Шмагало Р. Словник митців-педагогів України та з України у світі 1850–1950. – Львів 2002 // Biuletyn Ukrainoznawczy PWIN w Przemyślu. – 2003. – S. 174–178.
- Він – з корогви вождів. До 125-річчя від дня народження Симона Петлюри // Наше слово. – 2004. – № 19. – С. 1, 8.
- Генерального штабу генерал хорунжий Марко Безручко // Український альманах. – 2004. – С. 171–176.
- Євген Беднарчук (18.01.1913–28.01.1981) – спроба пригадати поетичну замисленість // Український літературний провулок. – 2004. – Т. 4. – С. 243–245.
- Недопустимі прогалини // Наше слово. – 2004. – № 25. – С. 8.
- Пам’яті д-ра габ. Михайла Саванюка // Наше слово. – 2004. – № 22. – С. 8.
- Українська станиця у Каліші 1924–1939 // Український альманах. – 2004. – С. 204–211.
- Українці у Польщі: історія і сьогодення // Україна–Польща. Монолог-діалог культур. – Кіровоград; Дрогобич; Кошалін, 2004. – Вип. 4. – Т. 2. – С. 338–370.
- Емігрантська доля // Наше слово. – 2005. – № 22. – С. 8–9; № 23. – С. 9.
- Зберігаймо правдиво пам’ять минулого // Над Бугом і Нарвою. – 2005. – № 5. – С. 15.
- Зберігаймо правдиво пам’ять минулого // Над Бугом і Нарвою. – 2005. – № 5. – С. 15.
- Квітень в польсько-українських стосунках // Наше слово. – 2005. – № 21. – С. 5.
- Наддніпрянець генерал Борис Палій-Неїло – іконописець Надсяння // Церковний календар на 2005 рік. – 2005. – С. 217–225.

- Пісня на віки. Надсянський родовід українського гимну // Над Бугом і Нарвою. – 2005. – № 1–2. – С. 3–4.
- Свято національної пам'яті // Над Бугом і Нарвою. – 2005. – № 4. – С. 11–12.
- 100 днів президентури // Наше слово. – 2005. – № 23. – С. 2.
- Шкільна мережа петлюрівської еміграції у Польщі 1921–1939 // Український альманах. – 2005. – С. 242–254.
- Naddnieprzaniec, generał Borys Palij-Nejiło – malarz ikon Podkarpacia // Almanach Diecezjalny. – Gorlice, 2005. – Т. 1. – С. 285–292; 2006. – Т. 2. – С. 181–191.
- Przechodniu, powiedz Ukrainie... // Над Бугом і Нарвою. – 2005. – № 6. – С. 11–12.
- [Рец. на]: Енциклопедія історії України. – Київ, 2003. – Т. 1 (А–В) // Наше слово. – 2005. – № 43. – С. 8.
- Вождь українського народу (До 80-річчя Симона Петлюри) // Український альманах. – 2006. – С. 241–244.
- Павло Запоріжський. Аргист-маляр з Великої України // Церковний календар. – 2006. – С. 144–153.
- Українці у Ченстохові в міжвоєнному періоді (1920–1939) // Український альманах. – 2006. – С. 258–263.
- Холмщаки та підляшуки на Вармії і Мазурах // Український альманах. – 2006. – С. 87–97.
- Pańłokoma – symbol pojednania? // Над Бугом і Нарвою. – 2006. – № 3. – С. 20–21.
- Ukraińcy i ich życie w Kaliszu w latach 1920–1939 // Kalisz miasto otwarte. – Kalisz, 2006. – С. 82–101.
- Ukraińska emigracja polityczna w drugiej Rzeczypospolitej. Zarys problematyki // Biuletyn Ukrainoznawczy PWIN w Przemyślu. – 2006. – Nr 12. – С. 36–65.
- Wkład ukraińskiej emigracji politycznej w popularyzowanie muzyki ukraińskiej w Polsce międzywojennej // Studia polsko-ukraińskie. – Przemyśl, 2006. – Т. 1. – С. 105–126.
- [Рец. на]: Wilczyński W. Leksykon kultury ukraińskiej. – Kraków, 2004. – 305 s. // Biuletyn Ukrainoznawczy PWIN. – 2006. – Nr 12. – С. 259–274.
- І вони будували українську державність // Над Бугом і Нарвою. – 2007. – № 1. – С. 21–24.
- Любомир Володимир Баран – член Президії ПАН. До 70-ліття Академіка // Наше слово. – 2007. – № 40. – С. 8.
- Українські некрополі // Наше слово. – 2007. – № 45. – С. 1–2.
- Холмщаки і підляшуки на Вармії і Мазурах // Над Бугом і Нарвою. – 2007. – № 4(92). – Ч. 1. – С. 30–35; № 5(93). – Ч. 2. – С. 24–28; № 6(94). – Ч. III. – С. 39–40.
- Ukraiński zryw niepodległościowy w latach 1917–1920. Droga URL do sojuszu z Polską oraz losy Ukraińskiej Emigracji Wojskowej // Polska Ukraina Osadczuk. Księga Jubileuszowa ofiarowana Profesorowi Bohdanowi Osadczukowi w 85. Rocznicę Urodzin / [pod red. B. Berdyczowskiej, O. Hnatiuk]. – Lublin 2007. – С. 108–136.
- Umarli, aby zmartwychwstała Ukraina/Помри, щоб воскресла Україна. Перемишль/Przemyśl, 2007. – 134 s.
- Z dziejów ukraińskiej emigracji politycznej i wojskowej w Polsce // Ukraina. Teksty i konteksty. Symbole in Honorem Stefan Kozak. – Warszawa, 2007. – С. 567–581.

- Василь Дмитріюк (1890–1973) // Енциклопедія Сучасної України. – 2008. – Т. 4. – С. 26.
- Визначні українці в Польщі – Микола Мазурик (1908–?), Іван Пастернак (1884–1943) // Наше слово. – 2008. – № 18.
- Визначні українці в Польщі – Мирослав Смерек (1935–1995), Михайло Саванюк (1938–2003), Михайло Поготовко (1891–1944) // Наше слово. – 2008. – № 19.
- Визначні українці в Польщі – Степан Заброварний // Наше слово. – 2008. – № 22. – С. 10.
- Визначні українці в Польщі – Т. Олесіюк (1895–1978) // Наше слово. – 2008. – № 16. – С. 10.
- Закерзонці під Крутами // Наше слово. – 2008. – № 3. – С. 3.
- Іконописець-мислитель. До 85-річчя народження Юрія Новосільського // Над Бугом і Нарвою. – 2008. – № 6. – С. 11–13.
- Наддніпрянці–популяризатори українських пісень на Підкарпатті // Церковний календар. – 2008. – С. 163–195.
- Пам’яті видатного підляшук Степана Демчика // Над Бугом і Нарвою. – 2008. – № 5(99). – С. 36.
- Generałowie 4 i 6 Dywizji Armii Ukraińskiej Republiki Ludowej // Aleksandrów Kujawski (1918–1921). Warunki życia jeńców i internowanych oraz ukraińskiej emigracji politycznej. – Toruń, 2008. – S. 99–118.
- Znad Buga do Krainy Jezior. Ukraińcy z Chełmszczyzny i Południowego Podlasia wysiedleni na Warmię i Mazury // Над Бугом і Нарвою. – 2008. – № 2. – С. 32–34.
- За нашу і вашу свободу. Іван Нечай (1818–19.03.1863) // Над Бугом і Нарвою. – 2009. – № 1(101). – С. 31.
- Масляний Антін Павлович // Енциклопедія історії України. – Київ, 2009. – Т. 6. – С. 546.
- Мешковський Євген Васильович // Енциклопедія історії України. – Київ, 2009. – Т. 6. – С. 633.
- Мошинський Євген Іванович // Енциклопедія історії України. – Київ, 2009. – Т. 6. – С. 634.
- Нагорода за працю та віру (Ірина Богун-Чопівська) // Над Бугом і Нарвою. – 2009. – № 1(101). – С. 33–44.
- Провідний православний художник і публіцист родом з сяниської землі Юрій Новосільський // Церковний календар. – 2009. – С. 204–209.
- “O Ukrainę, o jej wolność” (Uczestnicy ukraińskich walk niepodległościowych z lat 1917–1921 związani z Chełmszczyzną i Podlasiem) // Над Бугом і Нарвою. – 2009. – № 6. – С. 36–39; 2010. – № 1(107). – С. 33–37; № 2. – С. 39–42; № 3. – С. 26; № 4. – С. 33; № 5. – С. 35–40; № 6. – С. 35–37; 2011. – № 5. – С. 24–26; № 6.
- Ukraińscy generałowie w Polsce. Emigranci polityczni w latach 1920–1939. Słownik biograficzny. – Przemyśl, 2009. – 280 s.
- Від збройного конфлікту до угоди і її зриву // Український альманах. – 2010. – С. 140–147.
- Володимир Кубійович (1900–1985) // Наше слово. – 2010. – № 47. – С. 9.
- Всеволод Змієнко // Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2010. – Т. 10. – С. 624.

- Євген Зиблікевич // *Енциклопедія сучасної України*. – Київ, 2010. – Т. 10. – С. 572.
- З історії православної каплиці у Перемишлі // *Церковний календар*. – 2010. – С. 128–141.
- Ілля Золотницький // *Енциклопедія сучасної України*. – Київ, 2010. – Т. 10. – С. 669.
- Павло Запорізький // *Енциклопедія сучасної України*. – Київ, 2010. – Т. 10. – С. 281.
- Другий Зимовий Похід // *Наше слово*. – 2011. – № 46. – С. 9; № 47. – С. 9.
- Мережа шкільництва української еміграції в Другій Речі Посполитій // *Життя у світлі освіти*. – Кіровоград; Кошалін; Торонто; Дрогобич, 2011. – С. 314–355.
- Сеніор митців пера (А. Середницький) // *Над Бугом і Нарвою*. – 2011. – № 1. – С. 32–33.
- Українські Пастирські православні курси вояків Армії УНР в Каліші // *Церковний календар*. – 2011. – С. 155–180.
- Częstochowa jako ośrodek życia oświatowo-kulturalnego emigrantów ukraińskich w latach 1920–1939 // *Galeria. Częstochowski magazyn literacki*. – 2011. – Nr 20. – S. 178–191.
- Мукола Щczyрба (1902–1984) // *Polski Słownik Biograficzny*. – Kraków, 2011.
- Мукола Щczyрба (1902–1984). – Lublin, 2011.
- Ланцут: історія поховань куреня українських військовиків // *Український альманах*. – 2012. – С. 236–250.
- Народний Дім у Перемишлі є місцем православних Богослужінь // *Церковний календар*. – 2012. – С. 228–234.
- Петро Шкурат (1893–1978). Організатор культурного і релігійного життя православних українців в Перемишлі // *Церковний календар*. – 2012. – С. 235–238.
- Проф. Павло Пащевський // *Наше слово*. – 2012. – Ч. 2. – С. 9.